

Protokoll fört vid pleniföredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen

Utbildningsbyrån, U2

Närvarande

KS - CG - MP - NF - TA - MN - WV

Frånvarande

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Minister

Tony Asumaa

Protokollförare

Byråchef

Elisabeth Storfors

.....

.....

.....

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 1

Spörsmål gällande värdering av det åländska
gymnasiebetyget

ÅLR 2017/1917

Beslöts besvara Ltl Britt Lundbergs m.fl. spörsmål gällande värdering
av det åländska gymnasiebetyget (S 2/2016-2017) enligt bilaga.

Till Ålands lagting

Svar på spörsmål

Värdering av det åländska gymnasiebetyget

Spörsmål nr 2/2016-2017

Ålands lagting har mottagit ett spörsmål med anledning av att värderingen av utländska betyg för sökande till svenska universitet och högskolor har ändrats från och med hösten 2017 som ett resultat av en översyn Universitets- och högskolerådet i Sverige gjorde 2016. Översynen gällde betygssystem i 27 länder inklusive Åland samt IB och EB. Konsekvenserna av översynen framgick i en begäran om yttrande (ÅLR 2016/7404, 3.10.2016) över förslaget till ändringar i Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:1) om grundläggande behörighet och urval och rådets beslut som togs den 28 november 2016.

Universitets och högskolerådet i Sverige (UHR) har gjort och gör löpande ändringar i meritvärderingen till svenska högskolor och universitet, vilket också framgår i spörsmålet.

Den aktuella åländska meritvärderingsskalan bygger på ett långvarigt samarbete myndigheter emellan där tyngdpunkten har legat på utbyte av information om utbildningssystemet, förändringar i utbildningssystem, läroplaner och betyg. I diskussionerna med de svenska myndigheterna har Ålandsöverenskommelsen berett väg för särlösningar där UHR beaktat det åländska samhällets behov och förutsättningar. Framförallt har det från åländsk sida lyfts fram behovet av tillgång till utbildningsplatser inom speciellt krävande och för den åländska samhällsutvecklingens del avgörande utbildningsområden som det sociala området, hälso- och sjukvårdsområdet och det juridiska området.

I de remissförfrågningar som ställdes till landskapsregeringen under år 2014 var det preliminära meritvärdet oförändrad för åländsk utbildning, likaså formeln för uträkning. Landskapsregeringen gav ett yttrande över remissförfrågan (ÅLR 2014/1493) i februari 2014, men inget över remissförfrågan, som registrerades under samma ärendenummer i december samma år. Remissen i december var en komplettering och omfattade inte särskilda skrivningar om åländsk utbildning. I bilaga 2 till remissen återfanns en text med följande ordalydelse: ”Inför höstantagningen 2017, då

den egna urvalsgruppen för sökande med gymnasieexamen slopas (Blex), och alla sökande, oavsett betyg, ska ingå i samma urvalsgrupp (B1), kommer UHR att revidera föreskrifterna för hur utländska gymnasiebetyg ska värderas i relation till svenska gymnasiebetyg i skala A-F. I översynen kommer även reglerna gällande meritpoängskompensation och hur kompletteringsbetyg ska räknas för sökande med utländska gymnasiebetyg att ses över.” Ändringarna i föreskrifterna trädde i kraft 1 juni 2014 och 1 april 2015.

Det är mycket sannolikt att landskapsregeringen skulle i detta remissvar ha upprepat vad man svarade tidigare under året, nämligen att ”landskapsregeringen förutsätter att åländska ungdomar och vuxna fortsättningsvis även i framtiden ges reella förutsättningar att studera på svenska i Sverige inom många utbildningsområden.” Det sistnämnda är ett direkt citat från landskapsregeringens yttrande som gavs i mars 2014.

I det svenska antagningssystemet hanteras drygt 250 olika betygsskalor. UHR tillhandahåller särskilda preliminära meritvärderingsskalor för vissa länder, däribland för Finlands olika betygsskalor. Åland har en egen meritvärderingsskala som avviker från den finländska meritvärderingsskalan både för den allmänbildande utbildningens del och för yrkesutbildningens del. Åland betraktas alltså i detta hänseende som ett eget ”utbildningsland” vilket framgår överskådligt i de bilagor som ingår i universitets- och högskolerådets beslut från november 2016.

UHRs uträkning av det preliminära meritvärdet för ett åländskt betyg bygger på avgångsbetygets medelvärde. Det preliminära meritvärdet för en finländsk gymnasieutbildning bygger dels på betygets medelvärde och dels på de ämnesvisa resultaten i studentexamen.

I en jämförelse mellan det preliminära meritvärdet ht 2017 för en åländsk gymnasieexamen och en finländsk studentexamen framgår att kravet på 9,74 i betygsmedelvärde från Ålands lyceum för att uppnå ett högsta meritvärde på 20,00 motsvaras av 9,84 för en finländsk student. Skillnaderna i preliminärt meritvärde minskar i lägre betygsmedelnivåer. Det görs alltså redan nu en åtskillnad mellan studerande från Finland och Åland.

UHR presenterade sitt förslag till förändrad meritvärdering i oktober 2016 (ÅLR 2016/7404) i form av ett remissförfarande. Landskapsregeringen reagerade omedelbart på förslaget där det framgick att UHR avsåg att ändra meritvärderingen i en negativ riktning för sökande med utländskt betyg. Ändringen gjordes med anledning av det förändrade betygssystemet i Gymnasieskolan GY-11.

Landskapsregeringens svar på remissförfrågan utformades i samverkan med Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium, där landskapsregeringen återigen lyfte betydelsen för det åländska samhällets utveckling att åländska ungdomar har tillträde till de svenska universiteten och högskolorna och föreslog att förändringen i meritvärderingen skulle senareläggas till 2019 med hänvisning till sökandes rättsskydd. Landskapsregeringen påpekade även avsaknaden av en särskild meritvärderingsskala för betygsskalan 1-3. I landskapsregeringens remissvar ingick en konsekvensutredning för sänkningen av meritvärderingen för betyg från Ålands lyceum.

Utbildningsministern har därutöver diskuterat konsekvenserna av de förändrade tillträdesreglerna vid ett personligt möte 1.11.2016 med bl.a. Sveriges ansvariga minister och det svenska generalkonsulatet. Landskapsregeringens och Ålands gymnasiums tjänstemän har 11.11.2016 i diskussion med generaldirektören vid UHR framfört vikten av att Sverige garanterar åländska sökandes tillträde till svensk högskola, Sveriges ansvar med hänvisning till Ålandsöverenskommelsen samt vilka konsekvenser förändringsförslaget medför för åländsk del.

Landskapsregeringen kommer ytterligare att fortsätta de pågående diskussionerna med Sveriges regering och myndigheter i sin strävan till förmån för åländska ungdomars och vuxnas fortsatta studiekarriär i Sverige.

Utbildningsministern träffar högskole- och forskningsministern i Sverige den 21 mars för att ytterligare lyfta Sveriges åtagande och ansvar för möjligheter till högre utbildning på svenska. Landskapsregeringen har även bjudit tjänstemän vid UHR till Åland för att informera om utbildningssystemet och våra särdrag inför kommande översyner. En påminnelse om inbjudan skickades per e-post 10.2.2017.

Landskapsregeringen och Ålands gymnasium har under många år samarbetat i sin strävan att garantera tillgång till högre utbildning i Sverige. Landskapsregeringen och landskapets skolor följer aktivt Universitets- och högskolerådets webbsidor för att ta del av beslut och aviseringar om förändringar som UHR informerar om. UHR har meddelat att de fortlöpande kommer att se över de tabeller som finns i föreskrifter (UHRFS 2013:1) om grundläggande behörighet och urval och komplettera med fler skalor när data erhålls eller skevheter i betygsunderlaget upptäcks.

UHRs generaldirektör säger 9.3.2017 i en debattartikel i vt.se ”Att sökande med utländska gymnasiebetyg får en lägre meritvärdering från och med i höst innebär inte nödvändigtvis minskad chans till antagning. Med oförändrat antal studieplatser bör lägre poäng räcka längre än tidigare, eftersom färre sökande med svensk gymnasieexamen får toppbetyg.”

Ålands lyceum har på landskapsregeringens uppmaning möjliggjort för studerande att höja sina betyg genom omtentamina för att ytterligare förstärka betygs meritvärde.

Landskapsregeringen avser även att ge Ålands gymnasium i uppdrag att följa upp studerandes fortsatta studievägar efter examen, vilka konsekvenser eventuella förändringar i meritvärderingen har för möjligheterna till antagning till studier i Sverige samt hur förändringar påverkar valet av studieväg.

Landskapsregeringen följer utredningar och reformförslag i antagning till svenska högskolor och universitet, bl.a. utredningen ”Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning”, SOU 2017:20.

Landskapsregeringens politiska ledning och tjänstemannakår fortsätter att aktivt verka för åländska ungas och vuxnas möjligheter att bedriva högskolestudier utomlands i allmänhet och i Sverige i synnerhet.

Mariehamn den 16 mars 2017

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Tony Asumaa